

Körmöczbánya

bányászata, a selmeczbányai m. kir. bányaigazgatóság levéltárában őrzött, 1774. évből való, névtelen szerzőtől származó feljegyzés szerint, állítólag 745-ik évben Kr. előtt indult meg. Bizonyítékul felhozható *Windiakewitz*, aki szerint Körmöczbányán, idősámításunk első évében itt oly olvasztóhelyek léteztek, amelyeket ma már két kultur-réteg fed. Más neves történétírók Körmöczbánya alapításának évét 770-re teszik.

Körmöczbánya, nagy történelmi múltja, változó bányaszerencséje tanulságául szolgáljanak a következő rövid, történelmi adatok:

770. évre teszik egyes bányászírók Körmöczbánya alapításának idejét.

960-ban sok bányamuukás vándorol be Csehországból, Körmöczbánya vidékére.

1100. évben, Kálmán király idejében, Körmöczbánya, királyi város lesz.

1230-ban Körmöczbánya bányászatának virágozása hanyatlóban van.

1235. évre esik Körmöczbánya statutumainak kelte.

1241-ben a várost elfoglaló tatárok kiméletesen bánnak el a lakosokkal és birtokukkal.

1242. évben német telepítvényeseket hívnak Körmöczbányára, miáltal a bányászat ismét élénkül és a város fontosságában gyarapodván, többféle szabadságokban részesül.

1293-ban Körmöczbánya, mint »villa Keremice« van okmányilag felemlítve.

1317. évből való, Körmöczbányára vonatkozólag az első írott hiteles adat, amely a pápai tizedszedőknek erre az évre vonatkozó jegyzéke.

1328. évben Körmöczbánya, szabad királyi várossá lesz. Eddig nagy község. Ebben az évben Róbert Károly király szabad királyi várossá emeli, s két mértföldnyi lakatlan területet adományoz lakosainak. Ekkor Körmöczbányát már németek lakják, kiket a király hospeseknek, azaz vendégeknek nevez és mindenekelőtt azzal a joggal ruház fel,

hogy bírákat és tanácsosaikat szabadon választhassák, csak saját hatóságuk előtt vádolhatók és más bírák előtt megjelenni nem kötelesek; de ha a bíró kötelességét nem teljesítené, csak a király vonhatja felelősségre. Adósságok miatt, más hatóságok körmöczi polgárt le nem tartóztathatnak. hacsak már előzőleg a saját bírása által elítélve nem volt. Róbert Károly a városnak mindazon jogokat megadta, amelylyel a csehországi Kuttenberg lakószói bírtak.

1341-ben I. Károly király a pénzverést bérbe adja; ő különben első királyunk, aki aranyérmeket veret florenczi mintára. Ezen érmek közfoglalmi neve: arany forint volt.

1342. évben Körmöczbányán, a kamarai jószágok, Robert Károly király rundeletére Lipót várnagyának bérbe adatnak. A körmöczi kamarát, ezen oklevél, ősréginek nevezi. Más forrás szerint, ezen évben Róbert Károly király alatt, Nyitra, Nograd, Hont, Zólyom, Pozsony, Pest, Komárom és Bars megyékben, a bányákban termelt minden arany és ezüst, a püspöki dézsmával együtt, 800 mark finom ezüstért az árvai várkapitánynak és körmöczi kamaragrófnak, Hyppolit mesternek lett adományozva.

1404-ben Körmöczbányát, Zsigmond király meglátogatta.

1418. évben Körmöczbányára elérkezik a csehek mozgózkodásának a híre, mire a város a vár és város védelmére szolgáló palánkok megújítását rendeli el és mindenekelőtt a várat veszi körül új védő falazattal.

1427-ben Körmöczbánya városához, Borbála királyné, ápril 28-án »a székelyek földén vagy tartományában, Szt.-Györgyön« kelt levelet intéz, melyben meghagyja, hogy az ottani pénzverők, kik a bélyeget hamis pénz készítőknél kölcsönözték, ha szépszerével nem vallják be czinkostársaikat, kőpadra vonassanak.

1428. évben Körmöczbányát Borbála királyné értesíti, hogy készüljön az országba beözönlő csehek ellen.

1430-ban Körmöczbánya a husziták előnyomulásának a meggátolásával van elfoglalva. A betört csehek ekkor már elfoglalták: Nagy-Tapolcsányt, Zsolnát és Rózsahegyét. A bajmóczi Nofrryak, mint a szomszédos megyék főurai ráüzennek Körmöczbányára, hogy az előre nyomuló husziták elleni harcokban segítségükre legyenek.

1433. évben Körmöczbányáig pusztítanak a Szepességbe betört husziták, kik mintegy 20.000-en Lengyelországból bejövet, *Késmárkot* felgyújtják és kirabolják. *Körmöcz* elől ápril 25-én kivonulnak az országból.

1434-ben Körmöczbányát a husziták körülzárják és ostromolják. A város sikeresen ellent áll.

1440. évben Körmöczbánya az Albert király halála után kitört

trónvillongások alatt a többi Alsó-Magyarországi Bányavárossal együtt, Erzsébet királyné felszóllítására, fia, László pártjára áll.

1442-ben Kőrmöczbányát Rozgonyi Simon egri püspök május hó végén megtámadja és négy héten át szakadatlanul ostromolja, s csak akkor vonul el, mikor hírül veszi, hogy Giskra felmentő sereggel közeleg a város megmentésére. Aug. 17-én Erzsébet királyné felszóllítja Kőrmöczbányát, hogy az Ulászló királylyal kötött fegyverszünet ügyében Pozsonyban tartandó tanácskozáshoz 2—3 követet küldjön.

1445. évben Kőrmöczbánya a február hó 2-án Székes-Fehérvárott megtartott országgyűlésre hivatalos volt. Ezen időtől fogva, az „*Alsó-Magyarországi Bányavárosok*“ főhelye.

1451-ben Kőrmöczbányát Hunyady János, kinek főhadiszállása Felső-Tótin van, sikertelenül ostromolja. A város Giskra védelme alatt áll.

1452-ben Kőrmöczbányát Podiebrád György felkéri, hogy a Kassa, Lőcse és Bártfa városok és Giskra között kitört súrlódásokat kiegyenlítse.

1492-ben. A régi kőrmöczi bányajogot, amelyet a XIV. század közepe táján öszszegyűjtöttek, de tüzvész folytán elpusztult, újra öszszeírják.

1517. évben Kőrmöczbánya polgárainak megengedi II. Lajos király hogy *Selmeczbányán* és *Hódrusbányán* tartozkodó bányamunkások által fejtett fémes ásványokat, a maguk kohóiban olvaszthassák.

1521-ben Kőrmöczbányán a »mélytáró« hajtását megindítják.

1525. évben Kőrmöczbányán a bányászat a Thurzók és Fuggerrek befolyása alatt anynyira fellendül, hogy II. Lajos király a várost pénzverési szabadalmakkal ruházza fel.

1528-ban. Kőrmöczbányát, mely a többi bányavárossal és a szomszédos németiséggel Ferdinánd király pártjára állott, Szapolyai pártfelei (Liptó-, Túróc- és Árva-vármegyék) zaklatják.

1528. évben Kőrmöczbányát Szapolyai hadai bántalmazzák.

1530-ban Kőrmöczbányán Szapolyai hadainak közelsége folytán nagy a nyugtalanság.

1531. évben Kőrmöczbányát a szomszédos vidékeken portyázó Szapolyai féle csapatok folytonosan nyugtalanítják.

1532-ben Kőrmöczbánya környékén, Szapolyai hadai garázdálkodnak.

1537. évben Kőrmöczbánya birtokait vágbesztercei Podmaniczky és murányi Bassó, rabló lovagok modjára pusztítják. A város mint a bányavárosok szövetségének vezére, a szomszédos birtokosokkal a védelem érdekében egyezséget köt. A szept. hó 4-én tartott tanácskozmányban szerkesztett konfoederacziós okmányban a szövetségesek 700 főnyi védőseregnek tartására vállalnak kötelezettséget. A sereg havi tartásdíjához *Kőrmöczbánya* 2800 forinttal járul. Evvel a védőcsapattal egymást minden ellenséggel szemben támogatni és védeni tartoznak

A hadesapat főkapitányának a kinevezését I. Ferdinánd királyra bízván, követeik által a szövetség jóváhagyására és megerősítésére felkéri. I. Ferdinánd király a szövetséget veszélyesnek látja, ezért nem nevez ki és az egyezményt jóvá nem hagyja. Ily körülmények között a város mindenekelőtt körfalainak megerősítéséről gondoskodik. A régi körmöczyi bányajog 1492. évi szövegét néhány czikelylyel megtoldják.

1539-ben Körmöczbánya a környéken portyázó rabló csapatok ellen védekezvén, alsó- és felső várkapuját még egy bástyával veszi körül.

1543. évben Körmöczbánya, mint a bányavárosok vezére a közös védelemre készül, s a veszélyben forgó városokat saját hadi erejével támogatni kényszerül, a mi nagyon kimeríti erejét.

1545-ben Körmöczbánya városra nehezedő költségeken könnyítendő, a kincstár a legalsó bányarészt minden jogaival együtt átveszi. Más forrás szerint a XVI. század közepén a körmöczyi bányák Mária királynénak II. Lajos özvegyének oly feltétel alatt lesznek átengedve, hogy ezért egy altárót hajtasson, de ettől a királyné visszalépett. I. Ferdinánd alatt Körmöczbánya az altárót az örök mélységgel és 21 ölet az altáró fölött a »Kunstlandlung«-nak engedte át.

1560. évben Körmöczbányán augusztus 2-án nagy tűzvész pusztit, mely két óra alatt a várost semmivé tette. A kőfalon és a várban levő ágyuk a harangokkal együtt szétolvadtak, az egész hadi felszerelés, a levéltár egy részével elpusztult.

1562. évben Körmöczbánya ezután is kénytelen úgy önmagát mint a bányavárosokat megvédelmezni.

1570. évben Körmöczbányát pestis és éhínség pusztítja.

1577-ben Körmöczbányán a pestis oly erővel lép fel, hogy szept. október és november hónapokban több mint ezer ember, vagyis a város akkori lakosságának közel egyharmada halt el.

1593. évben Körmöczbánya, a folytonos csapások és tartozási-hátralékok folytán anynyira eladósodik, hogy ezen adósságok kiegyenlítésére a «Volle Henne» nevű bányáját átadja a kincstárnak, melyet ez «Goldkunsthdlgung» név alatt vesz birtokba.

1600-ban Körmöczbánya Thököly Sebestyénnek sokkal adóssa, ki midőn a város fizetni nem képes, két legjobb faluját igyekezik elfoglalni.

1601. évben Körmöczbánya szomszédságába, *Jánosrét* faluba, Zólyomba elhelyezett és a vidék védelmére kirendelt német katonaság ápril. 27-én betör, mire *Jánosrét* és *Kapronca* között csatára kerül a sor, amely a körmöczbányaiak vereségével végződik.

1604-ben Körmöczbányán az 1519-ben megkezdett «mélytáró» hajtását befejezik. Körmöczbánya és a többi bányaváros lakossága majdnem kizárólag német. A Bocskay féle szab. harcban nem akar résztvenni; még akkor sem, mikor Bocskay hadai a bányavárosok vidé-

keit elárasztották. Ápril. 10-én Bocskay felszólítja a várost a meghódolásra, de ez nem enged, mire csapatai a várost és környékét folytonosan zaklatják különösen Kőrmöczbányát fenyegetik, amelynek bánya- kohó- és zúzó-műveit elpusztítják, sőt az Erzsébet-templomba is betörnek a várost magát azonban hatalmukba nem ejthetik. Az októberi alkudozások meghiúsultával még rosszabbra fordul Kőrmöczbánya sorsa, mert Nagy Márton, Bocskay egyik kapitánya a várost a meghódolásra kényszeríti. A meghódolás főokát a bányamunkások elégedetlensége, és azon körülmény képezi, hogy a munkásnép a folytonos veszedelmet meguntá és a harcokban részt venni vonakodik.

1605. évben Kőrmöczbánya a Szt. Keresztet megszállva tartó Nagy Márton kapitánynak, november 8-án hódoló levelet küld, de kiköti, hogy csakis hadi adót fizet azért, hogy Bocskay seregeitől ne háborgattassék. A német katonaság a városban marad. Mivel csak kényszerítve hódolt meg Selmeczzel egyetemben, 3000 flot azonnal le kellett, hogy fizessen.

1614-ben Kőrmöczbánya gazdag levéltárának (II. tomus, 51 fons, 1 csom), ezen évből származó 55. sz. ügyirata tartalmazza azon nevezetes, de névtelen szerzőtől eredő feljegyzést, hogy *Selmeczbánya* 745-ben, *Kőrmöczbánya* 770-ben, *Beszterczbánya* 1345-ben, *Zólyom* 795-ben, *Eperjes* 1374-ben, *Lőcse* 1245-ben keletkezett. (Ezen adatok azonban nem megbízhatók.)

1617-ben. A bányavárosokat az osztrák hatóságok kamarái birtoknak nyilvánítják és az alsó ausztriai kamara kizárólagos főnhatósága alá rendelik. Ez erős ellenkezésre ad okot s a bányavárosok, Kőrmöczbánya vezetése alatt mindent elkövetnek, hogy Magyarországtól el ne szakíttassanak.

1620. évben Kőrmöczbányát július 7-én Bethlen Gábor felesége meglátogatja és a pénzverést s a bányákat megnézi. Szeptember 1-én Bethlen Gábor személyesen jár itt és nemcsak a pénzverést nézi meg, hanem a bányákba is leszáll, amely alkalommal sok bányászt és iparost nyer meg Erdély számára.

1621-ben Bethlen Gábor április 25-én másodszor látogatja meg Kőrmöczbányát, a mikor a győztes császári hadak elől hátrálóban volt. Csapatainak azonban, újra kedvez a hadi szerencse, mert a császáriakat július hó 2-án és 3-án megverve ismét ura lesz Felső-Magyarországnak és a *bányavárosok*-nak, a honnan deczember 18-án és 19-én sok pénzverő-, bányász- és az olvasztáshoz értő kohó-munkás, sok bányahivatalnok és iparos Bethlen parancsára, családostól, Erdélybe költözik.

1622. évben január hó 22-én II. Ferdinándnak hódol és a nyugalom korszakát élve fejleszteni kezdi a város tulajdonához tartozó Stubnya-fürdőt, már ekkor virágzó latin iskoláját és kiterjedt gazdaságát.

1642. évben Kőrmöczbányán leég az Anna-akna és 60 munkás életét veszíti.

1644-ben Kőrmöczbányáról igen sok munkás Nagy-Almásra költözik át Rákóczy György rendeletéből.

1651. évben Kőrmöczbánya, a kincstárral szemben lévő nehéz adósságai terhén könyítendő egyezsége lép a kamarával olyképpen, hogy a város majdnem 20.000 ftra felszaporodott tartozása fejében 3000 tallért lefizet, azonfelül pedig a kincstári bányauzemhez megkívánt faanyagot díjtalanul bocsátja ennek rendelkezésére. (Később a kincstár, jogainak biztosítására, önhatalmulag magára telekkönyvezteteti a város erdeinek a tulajdonját.)

1673-ban Kőrmöczbányát német és horvát katonaság szállja meg és a lakosságot a Wesselényi féle őszszeesküvés vádjá alatt a pozsonyi ítélőszék elé állítja, amelynek élén Kollonics Lipót áll.

1674. évben jelentősége a bányavárosok szövetségének meglazulásával csökken, mert ezen időtől fogva csakis az egyes felek által megfelebbezett perek elintézése marad a bányavárosok közgyűlésének hatáskörében, míg a többi ügy mind elvesztette közösgyi jelentőségét.

1690-ben nagy tűzvész pusztít Kőrmöczbányán.

1699. évben Kőrmöczbányán junius hó 15-én főbányabejárást tartanak és felvetik a kérdést, vajjon a mélytáró alatt mívelt szintek üzeme felhagyassék-e vagy nem? A sok víz óriási nehézségeket okoz, öt vízetemelő géppel nem képesek a mélységet szárazon tartani. A vízemelés évente átlag 24.000 frt. költséget okoz. Más forrás szerint a bányászat a folytonos háborúságok folytán annyira hanyatlik, hogy a cs. és kir. udvari kamara meghagyja Thavonat Lajos báró akkori kamaragrófnak, hogy főbányajárást tartson annak a megállapítására, hogy nem volna-e czélszerű a mély-altáró talpa alatt lévő míveletekkel teljesen felhagyni és a vízetemelő gépeket leszerelni.

1700-ban az udvari kamara, daczára annak, hogy 1694-től 1698. végéig az őszszes veszteség csak 28.128 frt. volt, a mély-altáró alatti míveleteket beszünteti és a szivattyúk kiszedését elrendeli.

1707. évben Kőrmöczbányát tűz pusztítja el, ezuttal harmadszor.

1710-ben Kőrmöczbánya lakóságát éhingség és pestis pusztítja.

1716. évben negyedszer leég.

1731-ben a bányászat fellendül.

1737. évben a mélység szárazon tartására öt vízetemelőgép áll szakadatlanul üzemben.

1738-ban a Róth-féle bányát, melynek 1809. évig való jövedelme 5490 frt. volt, a kincstár megveszi.

1739. évben a kincstári bányák Kőrmöczön 130.000 frt. tiszta jövedelmet adnak.

1741-ben Kőrmöczbányán, a Sternbach báró főbányagróf idejében

kiszedett vízemelő rúdasműveket új ily gépekkel pótolják. Jún. 18-án udvari konferencia Mária Terézia királynő elnöklése alatt, ahol a részt vett 5 magyar tanácsos többek között azt kívánta, hogy a só-, bányá- és más kamarai ügyek a magyar kamara által legyenek adminisztrálva. A királynő jul. 28-án a kérelmet visszautasítja.

1751. évben Körmöczbányát meglátogatja, Lotharingiai Ferencz, Mária Terézia férje. A bányákat is megnézi és azon bányászkalap, kabát és nadrág, amelyet az aknában és tárókon jártában viselt, valamint az az ék és kalapács, amelylyel dolgozva, néhány arany- és ezüst-ércdarabot levájt, a város muzeumában van őrizet alatt.

1764-ben Körmöczbányát meglátogatja II. József császár, testvérével és sógorával, Albert szász herczeggel és a bányákba is leszállanak. Aranyos és ezüstös bányász-kabátjaikat, amelyeket ezen bányajárás alkalmával viseltek, a város muzeumában őrzik.

1775. évben Körmöczbányán Br. Mitrovsky főbányagróf bejárván a bányákat, személyesen meggyőződik a nagymennyiségű víz okozta küzdelemtől s kiemelésének nehézségeiről, minek folytán Hell K. selmeczi gépmestert utasítja, hogy adjon véleményt a vízemelő gépnek állapotról. A benyújtott terjedelmes jelentés kimerítően tárgyalja a felszerelésnek hiányait és részletesen elősorolja azon munkálatokat, amelyek a mélység szárazon tartása céljából az egyes aknáknál végzendők lennének. A gépmester javaslatai azonban csak részben lettek elfogadva, mert habár a megfelelő víz-emelő gépeken és egyéb berendezéseken lényeges javításokat tesznek is, a javaslatba hozott vízoszlopos gépeket még sem építették be.

1777. évben Körmöczbánya leég; az okmányok elpusztulnak.

1780-ban Körmöczbányán, a mélytáró felett már csak nagyon kevés művelés létezik, de annál intenzívebb a fejlődés a mélyaltárón és az alatta lévő szinteken.

1781. évben Körmöczbányán az őszeses bányák jövedelme 17.200 ft.

1787-ben Körmöczbánya leég és a régiebb iratok legnagyobb része odavész.

1789. évben Körmöczbányán a kincstár, bányatelkeinek nagy részével felhagy s azokat az Ignác bányatársulat nagy részt új adomány alapján megszerzi.

1790-ben Körmöczbányán a bányaművelés 4000 ft-ot jövedelmez.

1792. évben Körmöczbányán a György bányatársulat a kincstár által felhagyott bányatelkek közül a régi György, Zsófia, Ágoston és Xavér telkeket megszerzi és a kincstárral szerződésbe lép, hogy neki szállítás és közlekedés céljából a már akkor fennálló kincstári Három-Király aknát átengedje, miért is a társulat bizonyos évi bér fizetésére kötelezi magát.

1801. évben Kőrmöczbányán a bányamívelés még 4000 forintot jövedelmez és az 1790—1801. évi időköz összes bányajövedelme 47.165 frt. Ezentul az állandó veszteség korszaka kezdődik.

1804. évben Kőrmöczbányán a Maria-Himmelfahrts-aknán a rudasművet leszerelik; a mélység egy része ismét szünetel.

1805-ben Kőrmöczbányán a Mária aknába beépítve volt szivattyúk egy részét kiszedték, miáltal a fejtésközök elszegényedése s a vízemelés nehézségei miatt amúgyis súlyos viszonyok között lévő bányászati állapota még válságosabb lesz.

1806-ban Kőrmöczbányán a bányászathoz vesztesége 96.262 frt

1807. évben Kőrmöczbányát illetőleg a bécsi udvari kamara utasítja a selmeczbányai bányagrófi hivatalt, hogy vegye fontolóra, nem volna-e czélszerűbb a költséges vízhúzással felhagyni, s a mélységről lemondani. A bekívánt jelentések egyhangulag a mélység üzemének fentartását javasolják. Ez időtájt alakult a Három-Zsigmond nevű bányatársulat, mely a régi István, Zsigmond, Nándor, Anna és Joachim bányatelepeket megszerzi. Működését az Ignác bányatársulattal szövetkezve kezdi meg.

1813. évben Kőrmöczbányán a személyzet létszámának leszállítást és a mélymívelésnek felhagyását rendelik el. A beszüntetés alkalmával a víz már 34 öl magasra emelkedett úgy, hogy a hetedik folyosó alá egyáltalában nem lehetett jutni, s a vízemelés egy év alatt átlag 62.000 frt. költséget okozott. Elbocsátottak 262 munkást.

1814-ben Kőrmöczbányán a kincstári bányászati veszteséggel dolgozik. 1802 óta 58.745 frt. a kincstárnak az itteni bányamíveleteknél való károsodása.

1815. évben Kőrmöczbányán a Zsigmond bányatársulat a György bányatársulattal egyesül és a Zsigmond-György bányatársulat nevet veszi fel. Veszteséggel dolgozik.

1820. évben a Zsigmond-György bányatársulat nagy veszteséggel dolgozik. A »Károlyakna«-i bányatelepet ez évben indítják meg, az alapját képező tizenegy bányatelek adományozásának kieszközlésével.

1821-ben Kőrmöczbányán az üzem eredményei a mélység felhagyásával, nemcsak, hogy nem javulnak, hanem inkább hanyatlanak, amiért a selmeczi főbányagrófi hivatal javaslatot tesz a mélység újra nyitására. A Zsigmond-György bányatársulat nagy veszteséggel dolgozik.

1823. évben a mélymíveletek újra nyitásának kérdése folyamatban van. A Zsigmond-György bányatársulat veszteséggel dolgozik.

1826. évben Kőrmöczbányán a mélység újra nyitásának módját illetőleg igen eltérők a vélemények.

1827. évben Kőrmöczbányán a mélymívelésnek megnyitása, a nyitás módja iránt felmerült nézeteltérések folytán megakad.

A Zsigmond-György bányatársulat nehézségekkel küzd és veszteségben van.

1828-ban A Zsigmond-György bányatársulat nagy nyereséggel kezd dolgozni és szerencséje 1862-ig állandó.

1830-ban Körmöczbányát I. Ferencz király meglátogatja.

1837. évben Körmöczbányán Lobkovitz herczeg, a bécsi udvari kamara elnöke, személyes meggyőződést szerezvén a helyzetről, a Garam völgyéből hajtandó altáróra vonatkozó tervezetet helyesli és jóváhagyja.

1839-ben Körmöczbánya altárójára vonatkozólag a selmeczbányai főbányagróli hivatal felterjeszti deczember 19-én a terveket és költségvetéseket. Az altáró hosszúsága: 6557. selmeczi ölben, építésének költségei 543.640 frttal lettek megállapítva.

1841. évben Körmöczbánya Nándor altárójának hajtását az udvari kamara jan. 21-én engedélyezi és elrendeli, hogy a munkálatokra évenként 30.000 frtot felhasználva, 20 év alatt befejeztessék.

1845. évben Körmöczbánya város kérelmére V. Ferdinánd király márczius 11-én újra elrendeli, hogy a Nándor altáró hajtására évenként legalább 30.000 frt. fordítassék. (A város peticionálására az adott okot, hogy 1840-től 1845. végéig mindössze csak 19.835 frtot fordítottak az altáróra.)

1852-ben Körmöczbányát I. Ferencz József császár meglátogatja.

1859. évben Körmöczbányán június 16-án és 17-én Scheuchenstuel Károly Br. osztályfőnök, Rusegger József bányavezető és Landerer Nándor bányatanácsos főbányabefjárást tartanak; az új, vagyis a Nándor altáró czélszerűségét kétségbe vonják és új tervezet készítését rendelik el. Herczeg József bányagondnok a vett utasításhoz képest, a Mihályakna mélyítésének belevonásával új tervet készít, melyet az udvari kamara elfogadván az altárón a munkálatok megállanak.

1862-ben Körmöczbányán a Zsigmond-György bányatársulat, mely 1823 óta állandóan jövedelemmel dolgozik, zavarokkal küzd.

1863. évben Körmöczbányán a Zsigmond-György bányatársulat veszteséggel dolgozik.

1864. évben Körmöczbányán a Zsigmond-György bányatársulat üzeme új virágzásnak indul és 1870-ig állandó jövedelemmel dolgozik.

1865-ben Körmöczbányán, Wiesner Antal ministeri tanácsos Landerer Nándor bányatanácsossal és a helyi tisztviselőkkel július 6-án tanácskozást tart, a mélység víztől mentesítése és az 1859. évi tervezet czélszerűsége fölött s elhatározzák, hogy az 1839-ben megállapított tervezethez vissza kell térni.

1867. évben Körmöczbánya Nándor altárójára vonatkozó Wiesner-Russeger féle tervezetet a bécsi ministerium észrevétel nélkül, átteszi a magyar kormányhoz, ez pedig kimerítő jelentéssel véget a selmecz-

bányái főbányagrófi hivatalnak adja le. A főbányagrófi hivatal a meg-hagyásnak megfelel.

1870-ben Körmöczbányán a Zsigmond-György bányatársulat, mely 1864-ben fellendült újból veszteségekbe keveredik és hanyatlásnak indul.

1871. évben Körmöczbányán dinamittal és közönséges lövő porral összehasonlító robbantó kísérletek folynak. A Mihály-aknai rudazatos vízetemelő gép nem győzvé a vizek kiemelését, a Mihály-aknai bányamezőnek altárói szintje elful. Faller Gusztáv előadó a Nándor altáróhoz kötött reményeket túlságosan vérmeseknek mondja és Mihály-aknán erős vízetemelőgép felállítását javasolja. A Zsigmond-György bányatársulat veszteségben van.

1872-ben Körmöczbánya elveszíti ősrégi törvényszékét. Az altárói munkálatok (Nándor altáró) csakis a már kifejtett részek fenntartására szorítkoznak. A Zsigmond-György bányatársulat veszteséggel dolgozik,

1873. évben Körmöczbányán, a Nándor-altárón csupán a kivájt részek fenntartására szorítkozik a munka. A Zsigmond-György bányatársulat veszteségben van.

1874-ben Körmöczbányán a Nándor altárón nem dolgoznak s, csak kivájt részek fenntartására szorítkoznak. A Zsigmond-György bányatársulat nagy nyereséggel zárja le az évet.

1876. Körmöczbányán az altárón minden munka szünetel és csak a fenntartásra fordítanak némi költséget. A Zsigmond-György bányatársulat nehézségekkel küzd. Egy feltáró vágat által valamely vízben dús kvarczeret ütnek meg s a társulati bányák, amelyek kellő víz-emelő gépekkel nincsenek ellátva, elfúlnak. A társulat pénzhány miatt elkedvetlenedik s a vízemeléssel járó tetemes kiadásokat alig képes viselni.

1877. évben Körmöczbányán az altárón a munkálatok szünetelnek; csupán a fenntartásra fordítanak némi gondot. A Zsigmond-György bányatársulat vesztesége jelentékeny.

1878. Körmöczbányán a Nándor-altárón minden munka szünetel a fenntartáson kívül, amelyre az utolsó hét év alatt mind özsze 3840 ftot fordítottak. Junius 17-én megkezdik a nyilástól már kihajtott altárórész kitarítását s ezen évben 13.416 ft. 86 krt. fordítottak altárói czélokra. A Garamvölgyből az I. sz. szellőző akna felé megindított altárórész kitarítása előre halad és, hogy benne bányavasútat lerakhassanak, méreteit kiszélesítik. A Zsigmond-György bányatársulat veszteséggel dolgozik.

1879. évben Körmöczbányának Nándor altárójára vonatkozó Wiesner-Rusegger féle tervezetet a kormány érdemlegesen tárgyalja. A törvényhozás 25000 ftot engedélyez az altáró hajtására. Péch Antal bányavezető az altáró tervezetét kimerítő jelentésben helyesli és annak tengely-vonalát megállapítván, kivájására özszesen 1.599.998 ft 025 krt. költséget irányoz elő. 1802—1879-ig a körmöczbányai állami

bányászat a kincstárnak 2.245.059 ft veszteséget okozott. Junius hó folyamán a IV. sz. szellőző aknát újra nyitják és ácsolják s e közben a II. sz. szellőző akna víztől mentesítését is előkészítik. A Zsigmond-György bányatársulat veszteségben van.

1880-ban Kőrmöczbányán január 3-án kormány-bizottság tanácskozik, amelynek tagjai: Majláth István, Péch Antal es Zsigmond Vilmos. Tanácskozásuk tárgya a talaj süllyedésre vonatkozó nyomozás. a vizsgálat munkálatainak megkezdése és a bányászat viszonyainak tanulmányozása. Szeptemberben a Nándor altárónak levegő hiánnyal küzdő garamvölgyi fővágata belyukaszt az *Ó-Kőrmöcske* község szomszéd-ságában lemélyítelt szelelő lyukban. A Zsigmond-György bányatársulat veszteségben van. A város főtemplomán, valamint a főtéren álló egyes épületeken nagyobb repedéseket észlelnek oly anynyira, hogy a főtemplomot le kell bontani és az épületek legnagyobb részét ki kell űriteni. A tényálladék megvizsgálására kiküldött bizottság a bányászatot okolja, mire a bányatársulat feloszlik és a kellőleg biztosított bánya a város tulajdonába megy át. A bányavizek az év elején kiszivattyúztatván, december hónapban a külszin süllyedni kezd.

1881. évben Kőrmöczbányán a Nándor altárón erélyesen hozzá fognak a munkához.

1882-ben Kőrmöczbányán a II. sz. szellőző-akna szárazzá tételét a harmadik évnegyedben megkezdik.

1883. évben Kőrmöczbányán, a városi bánya szeptember hó 15-én keletkezett az azelőtti «Zsigmond-György bányatársulat» bányáinak a város által való megvétele folytán. A város a bányát nyilvános árverésen 26529 fton megveszi. 1880-tól kezdve ezen bányában kizárólag csakis biztosító bányamunkálatok folynak, amelyek nagyrészt a hatóságilag a társulattól lefoglalt 28000 ft nyugalomdíj alapból és a kormány által engedélyezett 12000 ftból fedeztetnek. A város a bányát a legelhanyagoltabb állapotban veszi át és 1891-ig évente átlag 104000 ftot áldoz arra, hogy a bányaműnek hajdani virágzását előidézze.

1884-ben Kőrmöczbányán a Nándor altáró fővágata ápril. 9-én az I. sz. aknával lyukaszt; a II. sz. akna szárazzá tétele be van fejezve. A beomolva volt I. sz. akna újra nyitását júliusban megkezdik.

1885-ben Kőrmöczbányán a Garamvölgyből kiinduló altárói fővágat eléri az I. sz. szellőző aknától éjszak felé 400 m-rel odábitott régi vājóvéget és a II. sz. aknától kiindulva úgy a déli, mint a III. sz. akna felé irányított éjszakai vāgat megindul. Októberben a IV. sz. akna rakodójának beépítése után, üzembe helyezik az éjszakai és déli vājásokat.

1886. évben Kőrmöczbányán az altáró hajtását gyorsítandók, közetet fűró gépeket állítanak munkába.

1887-ben Kőrmöczbányán előkészületek folynak a területnek az I. számú akna körül fekvő részének átvizsgálására.

1888. évben Kőrmöczbányán az I. sz. aknánál a terület tüzetes megvizsgálására, mélyfúrást indítanak meg.

1889-ben Kőrmöczbányán az altárón az I. és II. sz. szellőző aknák között január 6-án lyukasztanak; a II. sz. akna vízetemelő szellőző és szállító-gépberendezéseit leszerelik és a szállítást a III. sz. szellőző akna felé haladó vājóvégből lóerővel végézik. A Ludovika-aknának a Nándor altáró szintjeig való tovább lemélyítését megkezdik.

1890. évben Kőrmöczbányán, a Ludovika aknán a kinestár új aknaházat épít. A volt Károlyaknai bányatársulati bányákat november 30-án Poradai Rappaport Arnót vásárolja meg. A Károlyaknai bányák vétel, illetve eladás ára 120000 ft.

1891-ben Kőrmöczbányán a volt városi bányákat február 1-én Poradai Rappaport Arnót vásárolván meg, az azelőtt volt Károlyaknai bányatársulati bányákkal egyesíti és mívelés alá veszi. A városi bányák vétel, — illetve eladási ára 180000 ft.

1902. évben Kőrmöczbányán a Ludovika-aknán, villámos erővel való szállítást kezdenek berendezni és az aknát víztől mentesíteni megkezdik. A vízemelés a rendelkezésre álló gépek gyengesége folytán azonban nem vezet eredményhez.

1893-ban Kőrmöczbányán az altáró hajtásának siettetésére munkába állított kőzetet fűró-gépeket leszerelik és a kézzel fűrást, mint előnyösebbet régi jogaiiba visszahelyezik.

1894. évben Kőrmöczbányán az I. sz. akna közelében 1880-ban megindult mélyfúrást 200 f. m. mélység elérése után beszüntetik. Az elért eredmény nem kielégítő, mert csak jelentéktelen szénréteg-foszlányokon hatolnak keresztül. A Ludovika-aknán 1892-ben beépíteni kezdett villámos szállító berendezés elkészül; az akna víztől mentesítése céljából gőzkazánokat építenek be és vízvezetéklet létesítenek.

1895-ben Kőrmöczbányán a Ludovika-akna mélyítését és víztől mentesítését abban hagyják, mivel a rendelkezésre álló vizethúzó gép gyengének bizonyult és a vízzel nem lehetett megküzdeni. 1892. óta a mélyítés csak 31.6 m-rel haladt előre.

1898. évben Kőrmöczbányán december 5-én a IV. sz. aknából kiinduló déli vājóvég öszszelyukaszt a III. sz. aknából kihajtott 201 m. hosszú régi táróval.

1899. évben Kőrmöczbányán a Nándor altáró utolsó közén, jun. 14-án áttörnek, mely utolsó lyukasztás a III. és IV. aknák között kapcsolatot létesít és az útát a Garam völgyéig megnyitja.

*

És ez a nagy és szépmultú város fogadta be ősi falai közé szeptember hó 18., 19. és 20. án az „*Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület*“ 156 tagjál jeléül annak, hogy a hagyományos magyar bányászszellem még nem mult ki, mint azt oly sokan szeret-

nék, hanem mindannyiszor hatalmas erővel, erős lüktetéssel megnyilatkozik ahányszor ősi bányavárosaink bányász lelkesedéssel, bányászkeretben csoportosuló, bányászos programmal hívják fiaikat!

Körmöczbánya város és lelkes polgársága s a kinstári bányászat, pénzverés és kohászat körmöczbányai tisztikara nagy és nehéz munkát végezett, amikor a körmöczbányai bányáskongresszust külső fény tekintetéből páratlannak, tudományos érték szempontjából utolérhetetlennek tervezte, s e programját óriási kitartással, az előgördülő nagy nehézségek daczára, testi és szellemi munkát, anyagi és szellemi áldozatokat nem kimélve, fényesen meg is valósította.

Diszes külső keretek között, méltóságteljes nyugodtsággal, páratlan rendben, lelketemelő lelkesedéssel, a tudomány jelében folytak le a körmöczbányai szép napok, amelyek lefolyásáról, röviden a következőkben számolunk be.

Fogadás. A 18-án reggel Budapestről indult gyorsvonnattal és a hozzá Hatvanban, Miskolczon és Füleken csatlakozó vonatokkal érkező tagokat, *Zólyom* állomáson már fogadta az elszállásoló bizottság, amely a város czimerével diszített, szép kiállítású, kongresszusi jelvényvel, lakásjeggyel, podgyászeggyel, névsorral, programok és meghívók egész halmazával lepte meg az érkezőket. A Körmöczbányára pontos időben berobogó vonatról leszálló vendégeket a nemzeti és városi színű lobogókkal, fenyőkoszorúkkal és czimerekkel fényesen diszített állomási épület előtt számos tagból álló, vállszalagos rendező bizottság fogadta, hogy a város, a pénzverő-hivatal, a bányahivatal és az egyesület körmöczvidéki osztálya részéről üdvözölje. Az első szónok *Bachmann Gyula* helyettes polgármester, városi tanácsnok, a második szónok *Reitzner Miksa* ministeri tanácsos volt, akik közül első a város közönsége, utóbbi az egyesület körmöczvidéki osztálya nevében üdvözölte az egyesület illusztris elnökét, *Teleki Géza* gróf ő nagyméltóságát és a közvetlen kíséretében érkezett tagtársakat. Kölesönös üdvözlések és bemutatkozások után, az elszállásoló bizottság lépett akcióba: a kocsik előállottak és a hosszú menet elindult, hogy az ünneplő város szépségeiben gyönyörködjék. Harmincz fogatot számláltunk meg a hosszan kigyózó útvonalnak egyik kanyarulatánál állva s láttuk, hogy a fogatok újból és újból visszatérnek, hogy az érkezetteket szállásaikra elvigyék.

Az elszállásolás, minden zavar és fennakadás nélkül, teljes rendben és igen gyorsan folyt le úgy, hogy d. u. 3 órakor programszerűen már a városnak és nevezetességeinek a megtekintésére kerülhetett a sor.

A város megtekintése közben ama szép és pazar diszítések között, amelyek lépten nyomon szembeüttek, különösen meglepők, mert igen izlésesek voltak a már említett állomás-épület diszítésein kívül, a főreáliskola épületének, a Szarvas szállónak, a város kapujá-

nak, a városházának, a pénzverő bejárójának, a bányahivatalnak, a Nándor aknának, a Ludovika-aknának, a László-zúzónak a díszítései és a bányahivatal előtt felállított tárószerű diadalkapú pompás lomb-sátora. Mindezekért első sorban a díszítő bizottságot, első sorban annak vezetőségét: Schwartz Gyula bányahivatali főnök urat, Andrea János és Mrász Gábor k. mérnök urakat és Suhajda Károly városi jegyző urat illeti a legnagyobb elismerés és köszönet.

A város nevezetességeinek megismerése szakszerű vezetés alatt, csoportokban történt és az érdeklődés köre szerint a városi múzeum, az iskolák, a templomok, a műtelepek, stb., stb. körül csoportosult.

Igazgató-tanácsi és választmányi gyűlés volt ezután este 6 órától kezdődőleg a főreáliskola nagytermében. E gyűlések az illetékes körök élénk érdeklődése mellett közel 8 óráig tartottak. Programjukon a közgyűlés tárgysorozatának előkészítése és a közgyűlés elé terjesztendő határozatok végleges megszövegezése volt. Úgy az igazgató tanács, mint a választmány gyűlésén is, Gróf Teleki Géza ő nagyméltósága elnökölt.

Kivilágítás, örömtűzek, toronyzene. Még a választmány javában ülésezett, amikor a mozsarak dörgése felkeltette a környező hegyek vízhangját és a városon végigvonuló bányászzenekar bányászszóllamai-val jelt adott az örömtűzek fellobbantására, a kivilágítás megkezdésére. A bányászzenekar e közben felvonult a vártoronyba és ennek erkélyéről mutatta be precíz tudását, az örömtűzek pompájában, a világítás meglepő fényhatásaiban gyönyörködő sétáló, mondjuk nyüzsgő, nagy közönségnek. A legsikerültebb világításban a városház és a Nándor-aknának épületei pompáztak. Az örömtűzek a Kálvária-hegyen, a Sturczon, a Revolta-hegyen, a Blaufussi hegyen, és a Galgenbergen lobogtak, fényükkel messzre bevilágítva a város völgyébe. Az örömtűzek fényhatásai legimpozánsabb módon a Kálvária-hegyről és a Sturczról érvényesültek.

Ismerkedő est. A program pontos betartásának kötelezettsége nem engedte, hogy az örömtűzek és a világítás pompájában hosszasabbban, oly sokáig mint szeretnénk volna, gyönyörködjünk. A Szarvaszálló dísztermébe hívott a program parancsszava, hogy régi baráti kötelékeket megújítsunk, rég látott bajtársakkal találkozzunk, hogy szíves házigazdáinkkal megismerkedjünk és új és régi, kedves ismerősökkel találkozzunk. Az első meglepetés akkor ért itt bennünket, amikor a terembe lépve, annak pompás díszleteit, a bányász-motívum uralkodását, a bányászat, kohászat, bányamérés és pénzverés jelvényeit láttuk pajzs-czímereken díszleni és városi és nemzeti lobogók közül, őstiszteletű jelvényünk, az ék és kalapács dominált. Még a táncrend is bányász motívumokból volt alkotva s a pénzverést, bányamívelést és kohászatot ábrázolta igen sikerült, színpompás csoportosításban. A dísz-

letek pompája minden ilyen alkalmakkor láttottakat meszsze túlszárnyalta s parancsolóan követeli, hogy azok megteremtőjét és alkotóját *Vizi Dezső* festőt, Kőrmöczbánya város minden magyar bányász-ember által szeretve tisztelt képviselőjének, nagy tehetségű s nagy szorgalmú művész fiát, a legőszintébb hálával, köszönettel és elismeréssel üdvözljük. Nem tudjuk, kinek volt még része a terem e káprázatosan szép és mindenekfelett izléses díszítésében, de ha nevét nem is örökíthetjük meg, köszönetet intünk feléje. Emelte a díszletek fényét a pompás világítás, a diszes hölgykoszorú, a nyüzsgő népsokaság, amely a szépen díszített asztalok hoszszú sora körül fesztelen jókedvvel csoportosult; emelte fényét az estélynek, hogy a megye, a város, a közélet kitünőségei mind együtt voltak az ismerkedőn és, hogy a 150-nél löbbre menő közönség soraiban az estélyi öltözetben megjelent bájos hölgyek egész nagy sorát volt alkalmunk üdvözölhetni. De szomorú emléke is van a bányászok ismerkedő estélyének; az egyesület nagynevű, közszerepetben álló illusztris elnökét, Teleki Géza gróf ő nagyméltóságát, 10 órakor szomorú hírrel lepték meg; táviratot kapott, amely forrón szeretett nővérenek elhalálozásáról értesítette, s arra kényszerítette őt, hogy körünkből távozzék és gyászoló családjá körébe siessen. Miután e szomorú hír a rendezőség figyelmessége folytán azonban nem szivárgott ki, a társaság, az elnök úr ő nagyméltóságának és közvetlen kíséretének a távozása után is még hoszszú ideig, fesztelen jókedvben, jó bor és kitünő zene mellett, még sokáig együtt maradt.

Szeptember 19-e, a közgyűlés napja, a szeretet, a hála a tisztelet megnyilatkozásának ünnepe volt egyúttal, mely délelőtt 9 órakor, a pénzverőház igazgatói lakásába gyűjtötte össze a selmeczi m. kir. bányászati akadémiának ama volt hallgatóit, akik *Farbaky István* kir. főbányatanácsosnak, az egyesület ügyvivő alelnökének voltak tanítványai, hogy *Reitzner Miksa* ministeri tanácsos, pénzverőhivatali igazgatónak kezdeményezésére s vezetése mellett, őt megérdemelt kitüntetésben és meglepetésben részesítsék. Ötvenegy volt bányászakadémiakusnak az élén, *Reitzner Miksa* ministeri tanácsos, igen meleg szavakban üdvözli *Farbaky Istvánt* és az ő képével díszített, kitünően sikerült plakettet nyujtván át neki, a megjelentek legigazibb tiszteletéről és hálájáról biztosítja. *Farbaky István* a meglepetéstől alig tud szóhoz jutni, s meghatottságtól remegő hangon mond köszönetet volt tanítványai ezen nem várt ovációjáért. A plakettet és a mai napot élete legszebb emlékei közé sorolja. Mindenkit meleg szeretetéről biztosít. Hogy úgy *Reitzner Miksa* ministeri tanácsos üdvözlő beszédét, mint *Farbaky István* főbányatanácsos köszönő szavait, sokszor szakították meg helyeslő közbeszólások és lelkesült éljenzések, azt talán mondani is fölösleges.

Közgyűlés. A közgyűlés pontban 10 órakor nyílt meg a főreál-

iskola dísztermében. mely habár igen tágas, alig volt képes az időközben 156-ra felszaporodott kongresszusi tagokat befogadni. Az elnöki asztalnál helyet foglaltak: *Farbaky* István ügyvivő alelnök, *Gálócsy* Árpád titkár, *Mály* Sándor ministeri tanácsos, *Bachmann* Gyula helyettes polgármester, *Sobó* Jenő k. főbányatanácsos, *Balkay* Béla dr. a m. ált. köszénbánya r.-t. ügyésze, *Dr. Lőw* Tivadar, a m. ált. köszénbánya r.-t. alelnöke, *Münnich* Kálmán bányatanácsos, *Dr. Szőke* Imre főbányabiztos, igazgatósági tag, *Gager* Emil pénzláros, *Reitzner* Miksa ministeri tanácsos és *Just* Ferencz, Turócz vármegye főispánja. A pad-sorokban 156 egyesületi tag és számos vendég foglalt helyet. A közgyűlés lefolyásáról igen röviden, a következőkben számolunk be. Elnöklő *Farbaky* István a gyűlés megnyitása előtt az Elnök úr ő nagyméltóságát ért családi gyászt s azt is bejelenti, hogy a szomorú eset folytán gróf Teleki Géza a reggeli vonattal elutazott. A közgyűlés megnyitása s megalakulása után elnök a várost, a képviselői útján megjelent kormányt, az egyesületek, magánosok és vállalatok képviselőit üdvözlővén, a közgyűléshez *Dr. Wekerle* Sándor miniszterelnök úr ő nagyméltóságától, *Dr. Lukács* László ő ekszczellenziájától, *Papp* államtitkártól, *Simony* főispántól, *Beniczky* alispántól, *Déry* Károly igazgatótól, *Joerges* Ágosttól, *Mailáth* alispántól és *Dézsy* Zoltán pénzügyi államtitkár ő méltóságától érkezett üdvözlő táviratokat bemutatja. A *Dr. Wekerle* Sándor miniszterelnöktől, *Teleki* Géza grófhhoz érkezett távirat szövege a következő: Komoly föladatokat és kötelességek akadályoznak abban, hogy a bányászati és kohászati egyesület lekötelező meghívásának eleget téve, mai közgyűlésükön részt vehessenek. Ez úton küldhetem tehát csak legmelegebb üdvözteleimet neked és megjelent bányásztársaidnak. De ha távol is töletek, a legőszintébb érdeklődéssel kísérem üdvös és közhasznú tevékenységeket és meg vagyok győződve, hogy ez idei munkásságotok és a bányászat és kohászat országos jelentőségű terén újabb sikert és további jelentős haladást fog fölmutatni.

A táviratok fölolvása után *Farbaky* István elnök mondott megnyitó beszédet. Hangoztatta, hogy a bányászat mindenütt előfutárja és alapja volt a civilizációnak s így nemzetgazdasági és kulturtörténeti jelentősége mindig igen nagy volt. Vácolta azután a bányászati és kohászati egyesület eddigi működését, amely különösen két fontos kérdés körül forgott. Az új *bányatörvény* megalkotását több ízben megsürgették, sajnos, hogy a dolog még mindig függőben van, jórészt a kedvezőtlen politikai viszonyok miatt. Állást foglalt az egyesület a *vasérc-kivétel* kérdésében is. Az az intenczió vezette, hogy ezt a nemzeti kincset meg kell oltalmaznunk, természetesen a szerzett jogok sérelme nélkül. Ilyen értelemben előterjesztést tettek a kormánynak s remélhető, hogy a rendezésnél az egyesület szempontjait a törvény-

hozás is figyelembe veszi. Napirend előtt *Reitzner Miksa* ministeri tanácsos. a mai nap emlékére vert emlékérem egy példányát az egyesület levéltára számára nyújt át az elnökségnek. *Dr. Lów Tivadar*, a Magyar Általános Köszénbánya r.-t. és az országos ipáregyesület, *Kailinger Mihály* a M. Mérnök és Építész-Egylet; *Münnich Kálmán* a Gyáriparosok országos szövetsége nevében üdvözli a közgyűlést és tanácskozásaihoz sikert kíván. A napirend tárgyalására kerülvén a sor, az a kitűzött sorrendben folyik. A *títkári jelentés* visszazapillantást vel az egyesület múlt évi működésére, megemlékezik az egyesületet ért nagy veszteségekről, említést tesz arról, hogy a múlt év folyamán az egyesületnek több tagja legfelsőbb kitüntetésben részesült és, hogy a kincstári bányászati tisztviselők sorában a jelentésszerű évben több előléptetés és kinevezés történt; bírálja az osztályok működését és beszámol a tagoknak állandékáról. *Szeőke Imre* könyvtáros évi jelentése után áttértek a közgyűlés elé terjesztett javaslatok tárgyalására. *Furbaky István* elnök, *Dr. Schenek István* emlékének méltó megörökítését hozza javaslatba. Az egyesület 1908. évi zárószámadása jóváhagyólag tudomásul vétetvén; a felmentvény a tisztikarnak megadatott; az 1910. évre vonatkozó költségvetés elfogadva lett. Az *állami tisztviselők nyugdíj-szabályzatára* vonatkozó (*Porubszky*-féle) javaslatához hozzászólnak títkáron kívül, *Porubszky* és *Jónásch Antal*. A közgyűlés a választmánynak várakozó álláspontjára helyezkedik. A *Vajdahunyadi bányamúzeum* (*Bernolák* javaslata) dolgában úgy intézkedik a közgyűlés, hogy a kormány által létesítendő múzeum ügyén kívül a vajdahunyadi múzeumot is pártolni javasolja. A *munkások nevelésügye* (*Oczwirk*-féle javaslat) kérdésének tisztázására a közgyűlés szűkebb körű bizottságot küld ki; e szűkebb bizottság tagjai lettek: *Andreics János*, *Probstner Alfréd*, *Zsigmondy Árpád* és *Oczwirk Nándor* egyesületi tagok. A *Gr. Teleki* pályázat díjat, az igazgatóság, *Zsigmondy Árpád* egyesületi tagnak ítéli oda «Szénszeperáció» című munkája jutalmazásul. *Zsigmondy* a munkája révén neki odaitélt pályadíjból 200 K-át az egyesület Budapesten létesítendő székháza javára adományoz. A Budapestről áthelyezés folytán elköltözött *Vajna Miklós* helyébe, ellenőrré egyhangulag *Z. Knöpfer Gyula* bányatanácsos lett megválasztva. Az indítványok során bemutatásra kerülnek a salgótarjáni osztálynak többrendbeli javaslatai, melyek megvitatás végett az osztályoknak kiadattak. Ezek letárgyalása után *Bischofz Béla dr.*-nak az intenzívebb szervezkedésre vonatkozó javaslatával foglalkoztak. A javaslatot az igazgató-tanácschoz utasították. Mintán végre elnök a főreáliskola igazgatóságának, a helyiségek szives átengedéseért a közgyűlés köszönetét tolmácsolja, az igazgató pedig e köszönetet nagyobbszabású felszólalás alakjában tudomásul veszi, a közgyűlés napirendje kimerült.

A felolvasások, az igazgatótanács és a választmány javaslatára két teremben tartattak meg úgy, hogy az egyik teremben *Furbaky* István, a másik teremben *Münnich* Kálmán vették át az elnökséget. A felolvasások és előadások témáit és tárgyait, amelyek modellek, rajzok és kísérletek keretében tartattak meg, a közgyűlés meghívójából és programjából ismeretes lévén, csak azt sajnáljuk, hogy róluk a hely szűke miatt, részletesebben nem számolhatunk be s csak annyit jegyezhetünk meg róluk, hogy egytől-egyig nagy hallgatóságot vonzottak és nagy érdeklődést keltettek.

Közel két óra volt, mikor az előadások részben való befejezése után a

közebédre került a sor, amelyet a Szarvas szálló nagy termében tálaltak fel. Az öt, szépen feldíszített asztal mellé 256 résztvevő köztük 17 hölgy telepedett le. A harmadik fogásnál *Furbaky* István elnök, a *királyra* köszöntette fel poharát; e tósztot az egész hallgatóság állva hallgatta meg és harsogó éljenzéssel fogadta. *Dr. Wekerle* Sándort úgyis mint miniszterelnököt, úgyis mint pénzügyminisztert, úgyis mint az egyesület védőjét *Vizy Ferencz* országgyűlési képviselő; az egyesületet és elnökeit *Bachmann* Gyula városi tanácsnok, helyettes polgármester; *Mály* Sándor ministeri tanácsost, a kormány képviselőjét, *Litschauer* Lajos, kir. bányatanácsos; *Furbaky* István főbányatanácsos, elnököt, *Reitzner* Miksa ministeri tanácsos; a város közönségét *Münnich* Kálmán bányatanácsos; a *vendégeket*, *Kováts* Károly k. bányatanácsos; a *bányászati főiskolát*, *Kailinger* Mihály igazgató; *Just* Ferencz főispánt, *Zorkóczy* Samu igazgató; *Reitzner* Miksa ministeri tanácsost, *Sobó* Jenő főbányatanácsos; a *hölgyeket*, *Cseti* Róbert igazgató; a *sajtó* jelenvolt képviselőit, *Dr. Wildmann* üdvözölte, nagy figyelemmel kísért tószttal. Soron és programmon kívül felszólalt még *Réz* Géza főiskolai tanár, akinek tószttját, aktualitásánál fogva, teljes egészében ide iktatni kötelességünknek tartottuk. Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim! Bocsanatukat kérem, hogy csak néhány pillanatra én is igénybe veszem szives figyelmüket. Nem nyertem társaimtól megbízatást, hogy nevükben ma felszólaljak, mégis állíthatom, hogy abban, amit ez alkalommal elmondani óhajtok, velem egyetértenek. Nekünk, mint a selmeczi bányászati és erdészeti főiskola tanárainak, városunk izolált fekvésénél fogva, ritkán nyílik alkalmunk, hogy künt, az üzemnél működő szaktársainkkal találkozassunk, velük értekezessünk, ezzel a főiskola és üzem között azt a folytonos kontaktust biztosítsuk, mely a szakoktatás sikere érdekében nemcsak kívánatos, de elkerülhetetlenül szükséges. Ilyen találkozásokra a legjobb alkalmat, a Bányászati és Kohászati Egyesület évenként tartatni szokott közgyűlései nyújtják, midőn az ország minden részéből és irányából, a bányászat és kohászat mindenféle ágazatával foglalkozó szaktársaink

összszegyülnek, komoly és beható eszmecsereét folytatnak. előadásokon és berendezések megtekintésével szakismereteiket bővítik, de e mellett még, a fehér asztalnál, régi barátságukat újból megkötik. Mi természetesebb tehát, hogy ezen kínálkozó alkalmat a főiskola tanári kara is mindenkor megragadja, a kongresszusokon örömmel résztvesz és ha ez néha nem történik abban a mértékben mint, ahogy azt magunk óhajtjuk, ennek oka különösen abban rejlik, hogy a kongresszusok mindég a szünidőkben tartatnak meg, mikor a tanárok egy része tanulmányúton van, vagy más kiküldetésekkel van elfoglalva. Azért mi üzemi szaktársainkkal mindenkor együtt érezünk, ami különben máskép el sem képzelhető. Hiszen mi ide az ő soraikból kerültünk, és mi nyújtjuk az üzemi szaktársak és a főiskola tanári kara közötti jó egyetértésért, azoknak áldásos együtt működésére írtém poharamat.» A közebéd kedélyesen, a rendezőséget dicséző szabatos pontossággal, minden résztvevőnek teljes megalégedésére folyt le, amihez sok tekintetben az is hozzájárult talán, hogy a kiszolgálás 13 csinos körmöczi leány kezére és ügyességére volt bízva s az is, hogy az egyes fogások alatt és között igen ügyesen vezetett zenekar szórakoztatta a közönséget. Sajnos, hogy a zeneszámok rendjét nem publikálták és így nem számolhatunk be sem erről, sem pedig a közebédet rendező bizottság fáradhatatlan tagjainak nem mondhatunk köszönetet, mindenre kiterjedő figyelmükért és előzékenységükért. Ha jól tudjuk az oroszlanrész itt is, mint a rendezés többi részeiben is *Kováts Károly* és *Schubert Ede* k. bányatanácsosoknak jutott, akiket ezért, itt is a legszívélyesebben köszöntünk.

Zólyomvölgy, Körmöczbánya e kies fekvésű nyaraló telepének meglátogatása képezte a nap a közebéd utáni időre tett programmpontját. Sajnos, hogy ekkor már többeket elhívott a kötelesség parancsava Körmöczbányáról és, hogy a kirándulást az esőre fordult idő megnehezítette. Akik Zólyomvölgyön voltak, azonban mind elragadtatással beszélnek az ott láttokról és tapasztalatról.

A Széchényi Egyesület estélye volt a lélekemelő ünneplésben, a komoly munkában, a kedélyes társas együttlétben, a kellemes mulatozásban gazdag, feljthetetlen nap fényes, hogy egy hiteles, a zenéhez és dalhoz értő, szaktársunk mondását reprodukáljuk, — utótérhetetlenül megragadó záró akkordja. A hangverseny műsorát, a választmány, a következőleg állapította meg: 1. Bányász akadémiai dalok. Egyveleg Vojtektől. Előadja a zenekar. 2. Népdalok Hubaytól. Hegedű solo. Előadja Antos Margit urleány. 3. «Madár az erdőben». Taubertől. «Psyche». Paladilhétől. «Lenz». Hildachtól. Éneklő Riszner Edéné urnő. 4. «Valse». Moszkovszkytól. Zongorán előadja Dr. Sebe Béláné urnő. 5. Rákóczy induló. Előadja az ének- és zenekar. E műsor közeiben, így kapjuk a tudosítást, a taps és éljenzés pillanatig sem szünetelt s csak, akkor

vált csendes morajlássá és figyelő esendddé, mikor új szereplő lépett a 430 látogató elé. Úgy értesülünk, hogy a Széchenyi egyesület választmányára általán, *Kovács* Károly k. bányatanácsos különösen, *Antos* Károly karnagy speczialiter és a szereplők egytől-egyig és külön-külön mind, olyan fényesen állották meg a helyüket ez estélyen, hogy még a magas zenei élvezetek által elkényesztetett fővárosi vendégek is teljes elismeréssel voltak sikereik iránt. A fényesen sikerült hangversenyt, fesztelenségében és látogatottságában is páratlanul álló táncmulatság követte, melynek fényéről, sikeréről és kedvességéről fogalmat alkotni csak úgy tudunk, ha megtudjuk, hogy a mulatságon 260 hölgy vett részt s a vigalom éjféli után 3 órakor érte végét. Rövid pihenés után ismét talpon volt a kongresszusták nagy csapatja, mert a

pénzverő, a muzeum, a bányák és mütelepek megtekintése volt szept. 20-dika kora reggeli óráinak programja. A pénzverőt 20—20 tagból álló csoportokban tekintették meg az érdeklődők, mindenütt szakszerű felvilágosítást és vezetést találva. A muzeumot most kevesebben látogatták, mert sokan már 18-án nézték meg. A bányák és zúzók megtekintésére külön-külön csoportok alakultak, és a csoportok mindenütt megkapták az üzemvezetők szakszerű felvilágosításait és magyarázatait.

A László-zúzó előtti téren d. e. 10 órára tervezett villásreggelit elmosta az eső s a vendéglátó rendezőség, a változott helyzettel számolva, a Ludovika aknán terítettett. A hangulat azonban itt is igen jó volt s az eső cseppet se zavarta meg a kedélyes együttlétnek az örömeit, — amit mi sem bizonyít határozottabban, mint az, hogy a

Stubnya-fürdőre rendezett kiránduláson való részvételre, a vasút állomáson még 185 vendég, köztük 20 nő jelentkezett. A fürdőtelepen Körmöczbánya főbányaváros látta vendégül a kongresszus tagjait. Az ebédnek hivatalos színezetét dokumentálja, hogy számos felköszöntőt mondtak. A főispán, a Királyt éllette; Vizi Ferencz orsz. képviselő, Mály Sándor ministeri tanácsosra; Suhajda, Turócz megyére; Bachmann a rendező bizottságra köszöntette poharát; Smetanovics a város; a megyei főjegyző a távollevő alispán nevében a vendégeket köszöntötte. A hangulat itt is, mint a körmöczi ünnepek egész idején igen emelkedett és lelkesült volt és minden résztvevő abban a tudatban távozott Körmöczbányáról, hogy a most lezajlott, komoly munkaeredményekben is gazdag, komoly tanulmányokban is bővelkedett közgyűlés, méltó módon szorakozik a *Nagybányán*, Vajdahunyadon, Rimaszombaton és *Pécsell* lezajlott bányász-kohász-kongresszusokhoz és, hogy e közgyűlés, mint azt *Reitzner Miksa* ministeri tanácsos, a k. pénzverő hivatal érdemekben dús igazgatója, a rendező bizottságok irányítója, tervezte, — valóban a *tudomány kongresszusa* volt.

